

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2026-93-11>
УДК 336.225.3:316.4

Топалова І.А.

доктор економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7845-6612>

Калюжна М.М.

кандидат економічних наук, доцент,
в.о. декана факультету економіки та управління,
Одеський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8243-5328>

Берегой Т.А.

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3682-3390>

Стратієнко Т.Г.

асистент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3031-3428>

**Topalova Iryna, Kalyuzhna Marina,
Berehoi Tetiana, Stratienko Tetyana**
Odesa State Agrarian University

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

THEORETICAL BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF FINANCIAL ACCOUNTING ON THE BASIS OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS ENTITIES

Сучасні умови подальшого розвитку суб'єктів господарювання мають будуватись на новітніх підходах до здійснення господарської діяльності та її обліку. Це повинно відбуватися на засадах цифровізації (е-документообіг), впровадженні міжнародних стандартів, розвитку управлінського обліку для прийняття рішень, інтеграції аналітики та штучного інтелекту. Отримані результати полягають у визначенні ключових напрямів наукових досліджень у сфері соціальної відповідальності у фінансовому обліку. Обґрунтовано сучасні підходи в бухгалтерському та фінансовому обліку та деякі їх аспекти на засадах соціальної відповідальності. Досліджено сучасні технології та підходи до ведення бухгалтерського та фінансового обліку. Отже, у роботі були досліджені сучасні технології в обліку суб'єктів господарювання як цифрові інструменти, що автоматизують процеси та підвищують ефективність.

Ключові слова: фінансовий облік, соціальна відповідальність, новітні підходи та новітні технології в обліку суб'єктів господарювання.

Modern conditions for the further development of business entities of the regional economic system should be based on the latest approaches to the implementation of economic activity itself and its accounting (accounting, financial, etc.). This should happen, first of all, by focusing on digitalization (e-document management, cloud solutions), the implementation of international standards (IFRS), the development of management accounting for decision-making, the integration of analytics and artificial intelligence (AI) for forecasting, as well as sustainable development. The issue of sustainable development and the implementation of its goals also requires new approaches to accounting for financial indicators, ensuring transparency and efficiency in the face of modern challenges (military aggression), which strengthens the role of primary documents and reporting on the reality of economic transactions. The purpose of this scientific article is to provide a theoretical basis for implementing

financial accounting on the principles of social responsibility of business entities. This study was carried out on the basis of the introduction of such methods as: analysis and synthesis, classification and analogy, comparative method, empirical research methods and the method of scientific knowledge. Materials from scientific publications and research, own scientific developments were also used. The results obtained consist in identifying key areas of scientific research in the field of social responsibility in financial accounting. At the same time, the latest changes in economic activity and accounting policies of business entities were considered. Modern approaches in accounting and financial accounting and some aspects of financial accounting on the basis of social responsibility are substantiated. Modern technologies in accounting of business entities and approaches to accounting and financial accounting are investigated. The results obtained during the study can be useful for students, scientists, postgraduates, regional and local authorities, and can also be used to develop educational programs. Socially responsible accounting is a voluntary (or partially regulated) extension of mandatory accounting aimed at transparency and sustainable development. The paper investigated modern technologies in accounting of business entities as digital tools that automate processes and increase efficiency.

Keywords: *financial accounting, social responsibility, new approaches and new technologies in accounting of business entities.*

Постановка проблеми. Ведення господарської діяльності та її відображення за стандартами фінансового обліку необхідно будувати на засадах соціальної відповідальності (КСВ). Можна зазначити, що це означає інтеграцію етичних, соціальних та екологічних аспектів у фінансову звітність та процеси, які виходять за межі суто фінансових показників задля відображення впливу суб'єктів господарювання на стейкхолдерів та довкілля, що реалізується через спеціальні звіти (ESG), надання фінансової інформації та відповідальне управління ресурсами, а також дотримання законів про облік, що є обов'язковим для всіх платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними авторами, які досліджували питання соціальної відповідальності ведення господарської діяльності є: С. Король [1], Ф. Котлер [2], О. Руденко, О. Кондратюк, А. Горєва [4], В. Покин'єра [5], Д. Головіна, О. Карпенко, І. Плікус [8].

Однак, недостатньо дослідженими залишаються питання використання новітніх технологій та новітніх підходів до фінансового обліку на засадах соціальної відповідальності.

Метою даної наукової статті є дослідження новітніх підходів до фінансового обліку на засадах соціальної відповідальності.

Завданнями даного дослідження є:

- визначення ключових напрямів наукових досліджень у сфері соціальної відповідальності у фінансовому обліку;
- розгляд новітніх змін у господарській діяльності та обліковій політиці суб'єктів господарювання;
- обґрунтування сучасних підходів в бухгалтерському та фінансовому обліку;
- обґрунтування аспектів ведення фінансового обліку на засадах соціальної відповідальності;
- дослідження сучасних технологій в обліку суб'єктів господарювання;
- розгляд підходів до ведення бухгалтерського та фінансового обліку.

Виклад основного матеріалу. Ведення фінансового обліку на засадах соціальної відповідальності (КСВ) на практиці означає декілька важливих аспектів [1, 3, 4].

По-перше, розширення сфери обліку, під яким розуміються як традиційні фінансові показники (прибуток, активи), так і облік, який включає інформацію про соціальний капітал, екологічний слід, етичні практики.

По-друге, інтеграція стандартів побудована на використанні міжнародних стандартів нефінансової звітності (GRI, SASB, TCFD) для стандартизації даних та інформації щодо господарських операцій усіх суб'єктів.

По-третє, обов'язковість, хоча повна КСВ-звітність не завжди є обов'язковою, базовий фінансовий облік (згідно із Законом України) є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, а відповідальність за нього несе керівництво.

В цілому, питання соціальної відповідальності ведення бізнесу, господарської діяльності та обліку засновано на розкритті інформації та даних про: екологію (викиди, споживання ресурсів, управління відходами); соціум (умови праці, безпека, різноманітність, вплив на громади); управління (структура управління, етичні норми, боротьба з корупцією).

Метою соціальної відповідальності господарської діяльності та обліку у господарській діяльності є забезпечення повної, правдивої, неупередженої та актуальної інформації про фінансовий стан, діяльність та її соціально-екологічний вплив для зацікавлених сторін (інвесторів, клієнтів, суспільство).

Наприклад, традиційний фінансовий облік (згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність») створює основу, а саме формує документацію, звіти, рахунки, баланс, звітність. А, саме КСВ-облік розширює ці рамки, додаючи нові виміри та показники, щоб створити цілісну картину діяльності суб'єкта господарювання [5].

Питання у сфері соціальної відповідальності у фінансовому обліку зосереджуються на нефінан-

совій звітності, стандартизації (GRI, SASB, IFRS S1/S2, ISO 26000) та інтеграції даних соціальної відповідальності у фінансовий звіт. Причому, ключовими напрямками досліджень є деякі з важливих (див. рис. 1).

Однак, новітні підходи в діяльності та обліку вимагають від суб'єктів господарювання перехід до сучасних технологій, які наведені у табл. 1.

Можна стверджувати, що зазначені у табл. 1 сучасні технології в обліку суб'єктів господарювання є цифровими інструментами, які автоматизують процеси та підвищують ефективність. До них належать [2, 6, 7]: Штучний інтелект (AI) та машинне навчання для аналізу, Блокчейн для прозорості транзакцій, Інтернет речей (IoT), Хмарні технології, Програми автоматизації (ERP, 1С), а також Big Data та Роботизація процесів (RPA). Вони використовуються у господарській діяльності саме задля швидкості, точності та глибинного аналізу фінансової інформації. При чому, вони перетворюють облік з функцій на стратегічний інструмент, що дозволяє отримувати миттєві, точні дані для управління господарським процесом та прийняття рішень.

Також, на ряду з новітніми технологіями слід зазначити і підходи, які змінюють сучасне бачення ведення бухгалтерського та фінансового обліку у суб'єктів господарювання. До таких підходів слід віднести такі [4, 5]:

- МСФЗ (IFRS), прийняття міжнародних стандартів, що робить звітність порівнянною у світі;
- «Безпаперовий» облік, повна відмова від паперових первинних документів на користь електро-

нних (е-документи), що прискорює процеси та зменшує витрати;

– єдиний інформаційний простір, інтеграція бухгалтерського, податкового та управлінського обліку в єдину систему;

– динамічний облік (Dynamic Accounting), перехід від статичних записів до постійного аналізу даних та моделей;

– облік цільового фінансування та грантів, посилення прозорості використання міжнародної допомоги та грантових коштів, що є критичним в умовах війни (відповідно до рахунку 482 та інших норм);

– посилення контролю первинки, особлива увага до достовірності та повноти первинних документів (акти, накладні) для податкових та аудиторських цілей, як це вимагає МФУ.

Висновки. Таким чином, ведення обліку на засадах соціальної відповідальності – це добровільне (або частково регульоване) розширення обов'язкового бухгалтерського та фінансового обліку, що спрямоване на прозорість та сталий розвиток суб'єктів господарювання.

Сучасні технології в обліку суб'єктів господарювання – це цифрові інструменти, що автоматизують процеси та підвищують ефективність діяльності: Штучний інтелект (AI) та машинне навчання для аналізу, Блокчейн для прозорості транзакцій, Інтернет речей (IoT) для автоматичного збору даних, Хмарні технології для доступу та зберігання, Програми автоматизації (ERP, 1С), а також Big Data та Роботизація процесів (RPA), що замінюють рутинні

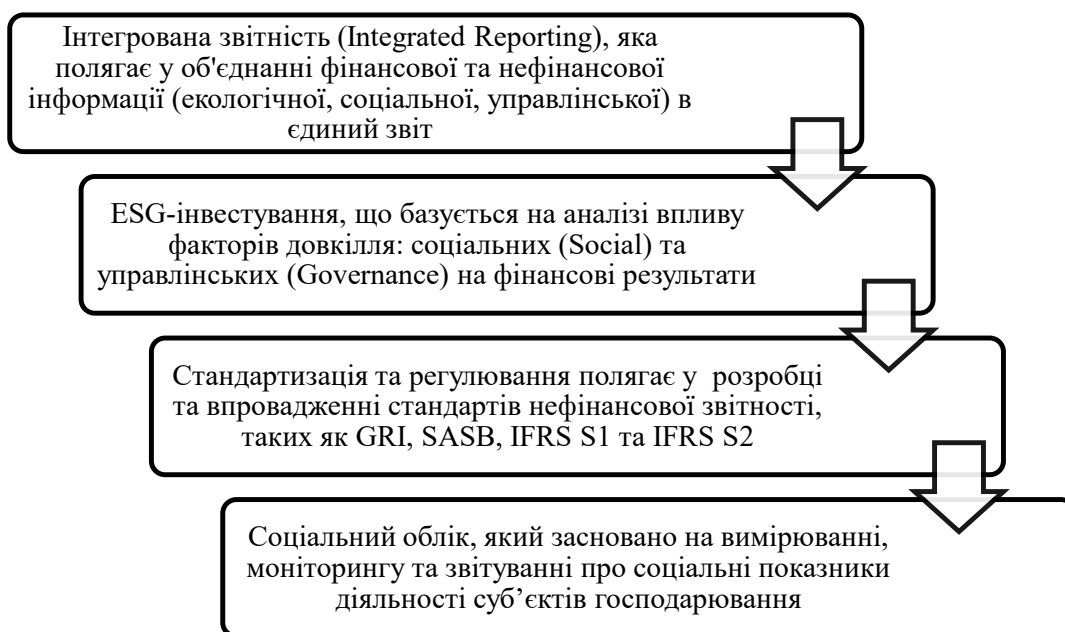

Рис. 1. Ключові напрямками досліджень соціальної відповідальності у фінансовому обліку

Джерело: систематизовано авторами на основі [7, 8]

Сучасні технології обліку суб'єктів господарювання

Технологія	Опис технології
Цифрова трансформація	Потребує широкого використання електронних первинних документів (е-ТТН, е-акти), хмарних сервісів для обліку (like, 1С, SAP), автоматизації бізнес-процесів
Управлінський облік	Фокус не лише для звітності (бюджетування, центри відповідальності, контролінг), а на інформації для прийняття рішень
ESG-принципи	Полягають в обліку екологічних, соціальних та управлінських факторів, що стає важливим для інвесторів та стейкхолдерів
Гнучкість та адаптивність	Господарські процеси, проекти та ресурси здійснюються завдяки використанню agile-підходів до управління
Аналітика	Працює у сфері прогнозної аналітики, машинного навчання для виявлення шахрайства, оптимізації запасів, прогнозування продажів
ШІ та машинне навчання	Враховує автоматизацію звірки рахунків, виявлення шахрайства та аномалій, прогнозування фінансових показників, розумні чат-боти для підтримки
Блокчейн	Засновано на підвищенні безпеки та незмінності облікових записів, спрощенні аудиту та звітності через розподілену базу даних, автоматизацію розрахунків через старт-контракти
Хмарні технології	Використовують доступ до облікових система з будь-якого місця, масштабованість та зниження витрат на ІТ-інфраструктуру, спільну роботу в реальному часі
Інтернет речей	Дозволяє здійснювати автоматичний збір даних про активи (склад, транспорт), точний контроль виробничих процесів в реальному часі
Роботизовано автоматизація процесів (RPA)	Полягає у автоматизації рутинних повсякденних завдань (введення даних, генерація стандартних звітів)
Великі дані (Big data) та аналітика	Залучає глибокий аналіз фінансових потоків для стратегічних цілей, персоналізацію фінансових пропозицій
Програмне забезпечення	Використання сучасних ERP-систем (Enterprise Resource Planning), спеціалізованих програм (1С: Бухгалтерія та їх аналоги)

Джерело: систематизовано авторами на основі [6, 7]

операції, забезпечуючи швидкість, точність та глибокий аналіз фінансової інформації.

Зазначені технології безпосередньо впливають на фінансовий облік суб'єктів господарювання, що дозволяє перетворювати облік з функції запису на стратегічний інструмент, дозволяючи отримувати миттєві, точні дані для управління та прийняття рішень.

Викликами та сучасними трендами у галузі бухгалтерського та фінансового обліку суб'єктів господарювання на засадах соціальної відповідальності стають: адаптація до законодавства воєнного часу; збереження безперервності бізнесу та обліку; забезпечення достовірності даних попри військові ризики; розвиток прозорості та підзвітності. Окреслені питання стануть об'єктом майбутніх досліджень.

Список літератури:

1. Король С.Я. Теоретичні засади соціального обліку. Облік і фінанси. 2016. № 2 (72). С. 29–34.
2. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства. Пер. з англ. С. Яринич. К.: Стандарт, 2005. 302 с.
3. Міжнародний стандарт ІСО 26000 «Управління соціальною відповідальністю». URL: <http://www.iso.org/iso/catalogue>
4. Руденко О.В., Кондратюк О.М., Горєва А.С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8385>
5. Покинчыреда В.В. Соціальна відповідальність бізнесу: обліково-теоретичний аспект. Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 08-09 квітня 2020 р.). Тернопіль: Крок, 2020. Т.1 Ч.1. С. 262–265.
6. International Journal of Accounting Information Systems. Accounting and auditing using blockchain and artificial intelligence technologies. 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1467089522000501#ab005>
7. BloxBytes. AI and Blockchain: Combining Technologies for Innovation. 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/ai-blockchaincombining-technologies-innovation-bloxbytes>
8. Головіна Д., Карпенко О., Плікус І. Міжнародна конвергенція фінансового звітування. Соціальна економіка, 2022. № (63), С. 83–93. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-08>

References:

1. Korol, S.Ya. (2016). Teoretychni zasady sotsial'noho obliku [Theoretical Grounds of Social Account]. *Oblik i finansy*, no. 2 (72), pp. 29–34.
2. Kotler, F. (2005). Corporate social responsibility. How to do as many as possible the good for your company and society.
3. Mizhnarodnyy standart ISO 26000 “Upravlinnya sotsial'noyu vidpovidal'nistyuu” [International standard of ISO of a 26000 “Management social responsibility”]. Available at: <https://www.iso.org/iso/catalogue>
4. Rudenko, O., Kondratiuk, O. & Horieva, A. (2020). Sotsial'na vidpovidal'nist' biznesu: sutnist', oblikovy aspekt ta nefinansova zvitnist' [Business social responsibility: essence, accounting aspect and non-financial statements]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8385>
5. Pokynchereda, V.V. (2020). Sotsial'na vidpovidal'nist' biznesu: oblikovo-teoretychnyy aspekt [Corporate social responsibility: accounting and theoretical aspect]. *Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii. Mizhnarodna naukovy-praktychna konferentsiia “Perspektyvy rozvytku finansovo-ekonomichnoho prostoru Ukrainy”*. West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, pp. 262–265.
6. International Journal of Accounting Information Systems (2021). Accounting and auditing using blockchain and artificial intelligence technologies. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1467089522000501#ab005>
7. BloxBytes (2023). AI and blockchain: combining technologies for innovation. Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/ai-blockchaincombining-technologies-innovation-bloxbytes>
8. Holovina, D., Karpenko, O., & Plikus, I. (2022). Mizhnarodna konverhentsiya finansovoho zvituvannya [International convergence of financial reporting]. *Sotsial'na ekonomika*, no. (63), pp. 83–93. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-08>

Дата надходження статті: 20.01.2026

Дата прийняття статті: 10.02.2026

Дата публікації статті: 25.02.2026